

דניאל (1) - פרקים א'-ו'

הרב צבי הבר

מבוא

בשיעור הקרוב נעסוק בספר דניאל שהינו אחד מספרי הכתובים העוסקים בשלהי תקופת מלכות יהודה ועד לימי שיבת ציון. כל ההתרחשויות בספר קורות בבבל, ובאופן יותר מדוייק, בחצר המלוכה הבבלית. ספר דניאל מתחלק לשני חלקים - בפרקים א'-ו' מסופרים סיפורים שונים שגיבוריהם הם דניאל, חנניה, מישאל ועזריה, ואילו פרקים ז'-י"ב מכילים חזיונות שונים שהיו לדניאל. יש לציין שהחלקים מקבילים מבחינה כרונולוגית דהיינו, שהחזיון הראשון בפרק ז' לא נגלה לדניאל לאחר הסיפור האחרון בפרק ו', אלא שהוא התרחש בין הסיפורים בחלק הראשון. בניגוד ליתר ספרי התנ"ך בהם הפרקים מסודרים בסדר כרונולוגי מוחלט, בספר דניאל הם מסודרים קודם כל לפי נושאים - ראשית כל נכתב החלק הסיפורי, ורק לאחר מכן מתחיל תיאור החזיונות השונים. בשיעור הקרוב נעסוק בחלק הסיפורי, ובשיעור הבא נעסוק בחלק מהחזיונות.

תקופתו של דניאל ודמותו

הפרטים ההיסטוריים בספר דניאל מעוררים מספר בעיות היסטוריות כאשר משווים אותם לממצאים אחרים הידועים לנו מתוך התנ"ך וממקורות אחרים. הבעיה הכרונולוגית מתחלקת לשני היבטים - הראשונה היא שספר דניאל סותר לכאורה את קורות מלכי יהודה, והשנייה שהוא סותר את סדר המלכים הזרים.

בתחילת הספר, נמסר לנו על זמנו של דניאל ועל הנסיבות בהן גלה לבבל [דניאל א, א-ד]:

(א) בְּשָׁנָה שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוּת יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה בָּא נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל יְרוּשָׁלַם וַיִּצַר עֲלֵיהֶם: (ב) וַיִּתֵּן אֲדֹנָי בְּיָדוֹ אֶת יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה וּמִקְצַת כְּלֵי בַיִת הָאֱלֹהִים וַיְבִיאֵם אֶרֶץ שֹׁנָר בְּיַם הַכְּלִים הַבָּיִת אוֹצַר אֱלֹהֵיו: (ג) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאַשְׁפַּנְז רַב סְרִיסֵיו לְהָבִיא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִזֹּרַע הַמְּלוּכָה וּמִן הַפְּרִתְמִים: (ד) יְלָדִים אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם כָּל מוֹם וְטוֹבֵי מְרָאָה וּמִשְׁפָּילִים בְּכָל חֻקֵּי דָעַת וּמִבְּיַי מִדַּע וְאֲשֶׁר כָּח בָּהֶם לְעִמּוֹד בְּהִיכַל הַמֶּלֶךְ וּלְלַמְּדָם סֵפֶר וּלְשׁוֹן כְּשָׂדִים:

לפי המסופר כאן, בשנת שלוש למלכות יהויקים צר עליו נבוכדנאצר והגלה לבבל חלק מאוצרות בית ה' ואת זרע המלוכה. מפשט הפסוקים נראה, שאף יהויקים הוגלה בגלות זו. אבל, תיאור זה אינו מתיישב עם שני מקורות אחרים המתארים את המלחמה בין יהויקים ונבוכדנאצר. בספר מלכים נמסרים פרטים מעט שונים על קורות המלחמה [מלכים ב כג, לו - כד, ו]:

(לו) בֶּן עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה יְהוֹיָקִים בְּמָלְכוֹ וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ יְבוּדָה בַת פְּדָיָה מִן רוּמָה: (לז) וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי ה' כָּכָל אֲשֶׁר עָשָׂו אַבְתָּיו: (א) בְּיָמָיו עָלָה נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיְהִי לוֹ יְהוֹיָקִים עֶבֶד שְׁלֹשׁ שָׁנִים וַיֵּשֶׁב וַיִּמְרָד בּוֹ: (ב) וַיִּשְׁלַח ה' בּוֹ אֶת

גְּדוֹדֵי כְּשָׁדִים וְאֵת גְּדוֹדֵי אֲרָם וְאֵת גְּדוֹדֵי מוֹאָב וְאֵת גְּדוֹדֵי כְּנִי עֲמוֹן וַיִּשְׁלַחֵם בִּיהוּדָה
לְהֶאֱבִידוֹ כְּדָבַר ה' אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים: (ג) אֵף עַל פִּי ה' הִיָּתָה בִּיהוּדָה לְהִסִּיר
מֵעַל פָּנָיו בְּחֹטְאֵת מְנַשָּׁה כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה: (ד) וְגַם דָּם הִנְקִי אֲשֶׁר שָׁפַף וַיִּמְלֵא אֵת יְרוּשָׁלַם
דָּם נָקִי וְלֹא אָבָה ה' לְסַלַּח: (ה) וַיִּתֶּר דְּבָרֵי יְהוֹנָדָה וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הִלָּא הֵם פְּתוּבִים עַל סֵפֶר
דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה: (ו) וַיִּשְׁכַּב יְהוֹנָדָה עִם אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ יְהוֹיָכִן בְּנוֹ תַחְתָּיו:

פסוקים אלו סותרים את הכתוב בדניאל בכמה מקומות. מפורש כאן שיהויקים מלך אחד עשרה שנה, כך שלא ייתכן שהוא הוגלה לאחר שלוש שנים כפי שכתוב בדניאל. אף אם נדחק ונאמר שבספר דניאל נכתב רק שהגולים היו מזרע המלוכה בעוד יהויקים נותר על כסאו, תמוה מאוד מדוע כלל לא מוזכרת כאן הגלות. מספר מלכים אנו מכירים רק גלות חלקית אחת - הגלות שבמי יהויכין, ומזרע מאוד שבספר מלכים הושמט פרט היסטורי כה משמעותי.

תחילת ספר דניאל סותר לכאורה גם את הנאמר בספר ירמיה: "הַדְּבָר אֲשֶׁר הִזְּהָה עַל יְרֵמְיָהוּ עַל כָּל עַם יְהוּדָה בַּשָּׁנָה הַרְבַּעִית לַיהוֹנָדָה בֶּן יִאֲשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הַיָּהוּדָה הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנִית לְנְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל" [כה, א]. אם נבוכדנאצר רק עלה לשלטון בשנה הרביעית למלכות יהויקים, בלתי אפשרי שהוא ניצח אותו במלחמה שנה אחת קודם לכן.

יש שני כיוונים בהם אפשר לתרץ את הסתירה. האבן עזרא [דניאל א, א] מיישב את הסתירה בין ספר ירמיהו לדניאל בכך שההבדל נובע משיטות מנייה שונות. מלבד זאת, הוא נדחק להסביר שאכן הייתה גלות בימי יהויקים שלא הוזכרה בספר מלכים. חז"ל לעומת זאת פירשו שהכוונה בספר דניאל היא לשנה השלישית למרד של יהויקים ולא למלכותו. כך ניתן לומר שהמרידה נעשתה בשנה האחת עשרה למלכותו של יהויקים ובשנה הראשונה למלכות נבוכדנאצר. למרות שדברי חז"ל אינם מתיישבים עם פשט המקראות בדניאל, יש בהם רווח מסויים שכן לפי דבריהם ניתן לזהות את הגלות המתוארת בספר דניאל עם הגלות בימי יהויכין. ההבדל בין השמות השונים נובע מכך שהמצור התחיל בימי יהויקים ונגמר בימי יהויכין, ולכן ספר דניאל מייחס את הגלות למלך אחד וספר מלכים למלך הבא אחריו.

בעיה כרונולוגית חריפה יותר מצויה בסדר הופעתם של מלכי בבל. דניאל פועל בימיהם של ארבעה מלכים לפי הסדר הבא - נבוכדנאצר, בלשצר, דריוש המדי וכורש. הבעיה היא שאנו יודעים ממקורות היסטוריים חיצוניים שלא זה היה סדר המלכים בבבל. המלך הראשון המוזכר בספר דניאל הוא נבוכדנאצר השני שמלך משנת 605 עד שנת 562 לפנה"ס, והוא שהחריב את בית המקדש הראשון. אחריו מלך בנו אויל מרודך, והוא נרצח בידי נרגל שראצר שתפס את מקומו. נרגל שראצר מלך ארבע שנים ואחריו מלך בנו לבשי מרודך. זמן מועט לאחר עלייתו לשלטון הוא הודח ולכס המלוכה עלה נבו נאיד בשנת 556 לפנה"ס. נבו נאיד לא היה חלק ממשפחת המלוכה הקודמת ואף היה בן דת אחרת. מכיוון שהוא ניסה לכפות את את דתו על כל תושבי בבל באמצעים אלימים, הוא היה מלך שנאו ביותר. לאחר כמה שנים הוא עבר לחצי האי ערב והפקיד את המלוכה בידי בנו בלשצר שבימיו בבל נכנעה ללא קרב לכורש.

ניתן לראות שבספר דניאל מדלגים על מספר מלכים בבליים - ישנה קפיצה מנבוכדנאצר היישר לבלשצר. ניתן לתרץ שאלה זו באחת משתי דרכים. היו שטענו שנבו נאיד מכונה נבוכדנאצר בספר דניאל, ויש לטענה זו מספר סימוכין (זאת כמובן למעט פסוקי הפתיחה בהם עסקנו לעיל העוסקים בוודאות באותו נבוכדנאצר שהחריב את בית המקדש). דרך שנייה לתרץ שהייתה תקופה בה דניאל לא היה פעיל במיוחד. יש לזכור שבין מות נבוכדנאצר ובין עליית בלשצר עברו רק עשר שנים, ועל כן ייתכן לומר שמספר מלכים לא הוזכרו כי לא אירע דבר משמעותי עם דניאל ויתר חבריו בזמנם או

שהם לא פעילים במיוחד. טענה זו נתמכת בכך שבמשתה המתואר בפרק ו' דניאל מתפקד בתור יועץ שכוח-אל שרק במקרה נזכרו בו. יכול להיות שלאחר מות נבוכדנאצר דניאל נדחק לירכתי חצר המלוכה למשך עשור ורק בשעת מצוקה ובלבול כמו שהיו במשתה נזכרו בו לפתע.

לעומת אי ההתאמה של מלכי בבל אותה פתרנו בקלות יחסית, עם מלכי פרס ישנה בעיה חמורה הרבה יותר מכיוון שלפי כל המקורות הנתונים לנו - הן ההיסטוריים והן התנכיים, דריוש מלך לאחר כורש ולא לפניו. עניין זה עורר הרבה דיונים בקרב החוקרים שביקשו לומר שנפלה כאן טעות בשל עריכה מאוחרת ודברים מעין אלו. ההסבר המתקבל ביותר על הדעת לקושיה זו הוא להיעזר בפרט היסטורי מעניין של כיבוש בבל. למעשה, אנו יודעים שבבל לא נכבשה בידי כורש עצמו אלא בידי מלך מדי ששימש תחת פיקודו. רק כמה חודשים לאחר הכיבוש בא כורש לבל, הכריז על עצמו כמלכה והחליף את הכובש המקורי שניהל את העיר עד בואו. ניתן להציע שהאדם שכבש את בבל במקור ומלך על העיר הוא דריוש המדי המתואר בספר דניאל. הראיה הגדולה ביותר לשיטה זו היא שבעוד שבספר דניאל דריוש הוא מדי, במקומות אחרים ניתן לראות שדריוש שהחליף את כורש היה בכלל פרסי [נחמיה יב, כב], ולא סביר לפי דעתי שדניאל החליף בין לאומים שונים.

לאור דברינו, היו שני מלכים בשם דריוש בימי האימפריה הפרסית - הראשון תיפקד תחת כורש, בעוד השני, המכונה דריוש הגדול, מלך כמה שנים לאחר כורש. ראה נוספת ניתן למצוא בניסוח המוזר של המלכותו של דריוש המדי: "בְּשָׁנַת אַחַת לְדָרְיוֹשׁ בֶּן אַחְשֵׁרוֹשׁ מְזַרַע מְדֵי אֲשֶׁר הֶמְלֵךְ עַל מְלָכוֹת כְּשָׂדִים" [דניאל ט, א]. הניסוח כאן הוא תמוה משתי בחינות - ראשית, לאחר התבססות שלטונו של כורש התנ"ך מכנה את המלכים מלכי פרס ומדי, מדוע כאן מוזכר העם הכשדי? שנית, מדוע עלייתו של דריוש מתוארת בפועל סביל, כאילו היה מישהו שהמליך אותו? נראה לי שההסבר הטוב ביותר לשאלות אלו הוא שאותו דריוש מלך אך ורק על הכשדים באופן זמני ולא על כל האימפריה עליה מלך כורש, וכמו כן עלייתו לשלטון לא הייתה טבעית ומלאה אלא נעשתה לפי פקודה של המלך האמיתי, כורש. כמו כן, היה מי שרצה לטעון שמשמעות השם דריוש היא - האיש אשר השרביט בידו, דהיינו שזה שם גנרי ולא דווקא שם פרטי, כמו שאנחנו יודעים שלכל המלכים המצריים קראו פרעה. אם כך, סביר מאוד שלמספר מלכים שונים יהיה את אותו שם.

מלבד תקופתו של דניאל, אנו יודעים מעט על חייו האישיים. ראשית כל נציין, שדניאל המופיע בנבואת יחזקאל לצד נח ואיוב [יחזקאל יד, יד] אינו דניאל הנביא. יחזקאל חי פחות או יותר באותה תקופה כמו דניאל, ולא סביר שכל כך מהר דניאל הוכר כדמות אוניברסלית כמו נח ואיוב. התפיסה המקובלת היא שמדובר על חכם קדמון בשם דניאל, שמופיע אגב גם בכתבי אוגריים. יכול להיות שדניאל הנביא קרוי על שמו, אך בשום פנים ואופן אין לזהות ביניהם.

כפי שאמרנו, אנו יודעים מעט מאוד על חייו האישיים של דניאל או של חבריו מישאל, חנניה ועזריה. ארבעתם נולדו בירושלים והיו חלק מזרע המלוכה והגלו ממנה בילדותם לארמון המלך כדי ללמדם חכמה. המטרה של הגליית הילדים הייתה לשבור את השדרה המנהיגותית העתידית של העם היריב. כנראה שזה היה מקובל מאוד ביחס ליהודים שנחשבו כבר אז לעם חכם. מלבד הידיעה הכללית שהם היו מזרע המלוכה, אנו לא יודעים דבר על ייחוסים הספציפי של ארבעת הילדים.

עלילת הספר

מכיוון שמרבית עלילת הספר כתובה בארמית היא לא כל כך ידועה, ועל כן נסוקר אותה בקצרה ורק ולאחר מכן ננסה לאפיין את המגמה המרכזית בספר. בפרק א' מתוארת הגעת דניאל וחבריו מישראל חנניה ועזריה אל ארמון המלוכה הבבלי. למרות גילם הצעיר, הם מחליטים שלא לאכול את לחם

המלך אלא זרעונים בלבד. האחראי עליהם מסרב בתחילה מכיוון שהדבר יחליש את כוחם, אך לאחר מספר ימים בהם הם מתעקשים על הדיאטה הסגפנית שלהם הם נראים מעולה. לאחר מכן מסופר שדניאל וחבריו מצטיינים בלימודיהם והופכים להיות האנשים החכמים בממלכה: "וכל דבר חכמת בינה אשר בקש מהם המלך וימצאם עשר ידות על כל החרטמים האשפים אשר בכל מלכותו" [דניאל א, כ]. על פניו נדמה שפרק א' הינו הקדמה לשאר הספר, אך לקראת סוף השיעור נראה שגם פרק זה משתלב במגמה הכללית של הספר.

בפרק ב' מופיע סיפור חלום נבוכדנאצר ופתרונו בידי דניאל. הקושי בפיתרון החלום נובע מכך שנבוכדנאצר לא זוכר אפילו את החלום עצמו אלא רק שהוא חלם חלום מסעיר. בנקודה זו אני רוצה לעמוד על תופעה המצויה בפרשנותם של חז"ל למקרא. פעמים רבות חז"ל עושים מעין 'העתק הדבק' בין מקומות שונים בתנ"ך. לדוגמא, חז"ל אומרים שאסתר אכלה רק זרעונים בבית אחשוורוש. בפשט המקראות במגילת אסתר אין לכך שום רמז, ולכן ברור שהם לקחו את המוטיב הזה מספר דניאל. במובן מסויים חז"ל הבינו שזו ההתנהגות השגורה של יהודים צדיקים בבית המלך ולכן אפשר להעתיק אותה מדמות לדמות. דוגמא מובהקת נוספת היא המדרש המלמד שפרעה שכח את חלומותיו לאחר שהוא התעורר. גם בספר בראשית, אין שום רמז לפרט זה. נראה די ברור שחז"ל העתיקו את מוטיב שכחת החלום לסיפור יוסף ופרעה מסיפור דניאל ונבוכדנאצר, וכפי שנראה בהמשך ישנן הקבלות רבות בין הסיפורים. דוגמא נוספת לתופעה זו היא השימוש של אחשוורוש בכלי המקדש במשתה המתואר בפרק א' במגילת אסתר. גם שם הרמז מהכתובים עצמם הוא קלוש למדי, ונראה שחז"ל פשוט העתיקו התנהגות זו מהמשתה שערך בלשאצר ושמיתואר בפרק ו'.

אם כן, נבוכדנאצר חולם חלום מסעיר ותובע מיועציו לגלות לו הן את החלום והן את הפיתרון, ואם הם ייכשלו הוא יהרוג את כולם. דניאל מתפלל אל הקב"ה המגלה לו את החלום ופתרונו. בחלומו ראה נבוכדנאצר צלם שכל חלק מגופו בנוי מחומר אחר - הראש מזהב, החזה והזרועות מכסף, הבטן והירכיים מנחושת ושוקיו עשויות מברזל וחרס. לאחר ראיית התמונה המרשימה הזו, הגיעה אבן משום מקום והרסה את הצלם עד עפר.

דניאל אומר לנבוכדנאצר שפיתרון החלום הוא שיהיו ארבע מלכויות שישלטון בעולם, וכל אחת מהן מיוצגת על ידי חומר אחר. מלכות בבל היא הזהב, ולאחריה יגיעו עוד שלוש מלכויות שניתן לשער שהכוונה היא לפרס, יוון ורומי. לאחר קץ מלכותם, תתחיל תקופה חדשה של מלכות ה' שתהרוס את כל המלכויות הקודמות ותתקיים לנצח. מלכות ה' משולה דווקא לאבן מכיוון שהאבן אינה מעובדת על ידי האנושות, בניגוד ליתר החומרים שאינם קיימים בטבע. מטרתו של החלום היא ללמד שבעוד שכל היצירות מעשה ידי אנוש הן זמניות, מעשי ה' הם נצחיים.

כפי שהזכרנו לעיל, יש הרבה נקודות דמיון בין דניאל ליוסף. שניהם נלקחו מביתם בילדותם, שניהם מתמודדים עם בעיות קשות בגלותם (יוסף בניסיון אשת פוטיפר ודניאל בהתנגדותו לאכול מלחם המלך), ושניהם ידועים כפותרים חלומות עוד טרם בואם אל המלך. כמו כן, חלום המלך עצמו דומה מאוד - בשני המקרים מסופר על דבר קטן ההורס וממוטט דבר גדול הימנו. מלבד זאת, שניהם מייחסים את פיתרון החלום לקב"ה, וכשכר על מעשיהם הם זוכים לתפקיד משנה למלך.

מלבד התכנים הדומים, ישנה הקבלה לשונית מובהקת בין הסיפורים. אלו הם שני סיפורים בהם תיאור לשונו של התנ"ך כ"שפת המראות והרמיזות" הוא מדויק, לשונו של ספר דניאל ממש יוצרת לינק לספר בראשית, וברור שזה במכוון. לדוגמא, תגובתו הנפשית של פרעה לחלומות מתוארת במילים: "וַתִּפְעֵם רוּחוֹ" [בראשית מא, ח], ובדומה לכך נבוכדנאצר מתואר כמי ש"וַתִּפְעֵם רוּחוֹ" [דניאל ב, א]. כמדומני שהשורש הזה אינו מופיע פעם נוספת בתנ"ך, כך שברור שהשימוש בפועל כה נדיר

בספר דניאל נועד כדי לקשר בין הסיפורים. פועל ייחודי נוסף המקביל בין הפרשיות הוא השורש פ.ת.ר. פועל זה מופיע בתורה רק לגבי יוסף, בעוד שבספר דניאל משתמשים בפועל פ.ש.ר, שהינו הפועל הקרוב אליו מבחינה לשונית.

פרק ג' עוסק בצלם שהעמיד נבוכדנאצר בבקעת דורא וציווה את כולם להשתחוות אליו. חנניה, מישאל ועזריה מסרבים לעשות זאת ומישהו מלשין עליהם למלך. נבוכדנאצר מעניש אותם בכך שהוא משליך אותם לכבשן האש, אך הם מתפללים לקב"ה וניצלים. כאשר נבוכדנאצר מתבונן בהם, הוא רואה איתם דמות רביעית הדומה בעיניו למלאך, ולאור זאת לאחר הצלתם הוא מורה לכולם לא לפגוע בהם ובדתם. המעניין הוא שזה הפרק היחיד בספר דניאל שדניאל עצמו כלל לא מוזכר בו.

פרק ד' מתאר את חלומו השני של נבוכדנאצר ופתרונו. החלום מתואר מנקודת מבטו של נבוכדנאצר השולח מכתב לכל רחבי ממלכתו. במכתב הוא מספר לכל העמים שהוא חלם על אילן חזק, גבוה ומניב, אך גורם שמיימי מצווה לכרות את האילן ולהשאיר ממנו רק שורשים יבשים. דניאל פתר את החלום בכך שהאילן הוא נבוכדנאצר שיסולק ממלכתו. אבל, מהשורשים הזנוחים והיבשים אותם ציווה המלאך להשאיר תצמח מחדש מלכותו לאחר זמן. נבוכדנאצר חותם את המכתב בטענה שאכן כך קרה ומשבח את דניאל.

פרק ה' עובר לדבר על בלשאצר העורך סעודה ומוציא את כלי המקדש. תוך כדי הסעודה יוצאת יד וכותבת על הקיר את הכתובת המיסתורית: "מִנָּא מְנָא תְּקַל וּפְרָסִין" [דניאל ה, כה]. אף אחד לא מבין את פירוש המילים ולכן קוראים לדניאל שיתרגם. דניאל מתרגם את הכתובת ולאחר מכן מסביר שהכוונה היא שמכיוון שהמלך התנהג בצורה לא ראויה ולא השפיל לבבו בפני הקב"ה, מלכותו תילקח ממנו. כמו כן, זמן שהוקצב למלכותו מן השמיים תם ונשלם, ומכיוון שהוא נמצא חסר בפני הקב"ה הוא יאבד את מלכותו. יש כאן תופעה מאוד נפוצה בתנ"ך הקרויה 'הסיבתיות הכפולה'. מחד גיסא הייתה נבואה קדומה שמלכות בבל תיעלם (הקב"ה מנה שנים לבבל), מאידך גיסא גם התנהגותו האישית של בלשאצר תרמה להרס הממלכה. לאחר נאום זה בלשאצר מתלהב מיכולותיו של דניאל וממנה אותו להיות השלישי במלכות.

בפרק ו' מתואר כיצד דריוש אסר על כולם להתפלל ואיך למרות האיסור דניאל התעקש להתפלל לקב"ה. כעונש דניאל מושלך לגוב האריות וניצל, בעוד שאנשים אחרים שהושלכו נאכלים על ידי האריות. לאור זאת מצווה דריוש לכל מלכותו להיזהר באלוקי דניאל.

ניתן לראות שהמכנה המשותף לכל הסיפורים בספר הוא שמטרתם הוא הגדלת שמו של הקב"ה בארץ. מטרת הסיפורים והמאורעות ללמד את כל מי שעד להם שהקב"ה הוא המלך על כל הארץ, ולא האלילים או מלך בשר ודם. כבר בפרק הראשון המסר הזה מועבר בזכות העובדה שדניאל וחבריו נראים טוב למרות הדיאטה בזכות דבקותם בקב"ה, וזה גם המסר הברור והישיר מחלומותיו של נבוכדנאצר. המטרה היא לומר שמלכות האדם היא זמנית וארעית לעומת מלכותו ועוצמתו של הקב"ה. זו הייתה גם המטרה העיקרית של מכות מצרים: "וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה' בְּנֹטְתִי אֶת יְדֵי עַל מִצְרַיִם" [שמות ז, ה], ישנו עניין שגם הגויים יכירו בעוצמתו ובגדולתו של הקב"ה.

לפי דעתי ערך זה היה חשוב במיוחד דווקא בתקופתו של דניאל. לאחר חורבן המקדש בידי נבוכדנאצר, הייתה עלולה להיווצר מחשבה מוטעית בקרב ישראל והגויים שהקב"ה בעצמו הפסיד לנבוכדנאצר. החרבת המקדש הייתה עלולה להתפרש כניצחון אלילי על הקב"ה, ולכן מגיעים כל הניסים והחלומות ומלמדים שלא היא - בית המקדש נחרב רק בגלל שהקב"ה רצה שכך יהיה, ולמרות החורבן הקב"ה עדיין מלך מלכי המלכים. מטרת כל החלק הסיפורי בספר דניאל ללמד את הגויים

ובמיוחד את מלכיהם שלא יקישו משפלות ישראל למעמדו של הקב"ה. הדבר מזכיר את הניסים שהתרחשו לאחר שביית ארון ה' בידי הפלישתים [שמואל א, ה]. לאורך כל התקופה שארון ה' היה בשדה פלישתים, האל דגון היה מדי לילה נופל לרגליו. מטרת הנס הייתה ללמד את הפלישתים שלמרות ההפסד של ישראל במלחמה, עדיין אלוקי ישראל הוא מלך כל הארץ.